

Vanhemmuuslain 29.2 §

henkikirjoittaja Laura Kaanaa-Jönkkäri
DVV, 16.12.2024



**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**



Synnyttäneen äidin äitiys

- Digi- ja väestötietovirastolla on 1.1.2025 alkaen toimivalta vahvistaa myös synnyttäneen äidin äitiys, jos lastenvalvoja on selvittänyt äitiyden vanhemmuuslain mukaisesti eikä DVV:llä ole aihetta epäillä, ettei henkilö ole lapsen äiti.
- DVV:n toimivalta vanhemmuuden vahvistamista koskevissa asioissa laajenee siis synnyttävän äidin äitiyden vahvistamista koskeviin asioihin.



Vanhemmuuslain 29.2 § 1.1.2025 alkaen:

”Vanhemmuus voidaan vahvistaa, vaikka tulevien vanhempien henkilöllisyyttä ja perhesiteitä osoittavat asiakirjat ovat puutteelliset, jos lisäselvitystä ei kohtuudella ole saatavissa ja vanhemmuuden selvittäminen ja oikeusgeneettinen vanhemmuustutkimus osoittavat vanhemmuuden. (21.12.2023/1231)”

- Jatkossa säännöksessä (ns. kohtuuspykälä) otetaan huomioon isyyden vahvistamisen lisäksi myös synnyttäneen äidin äitiyden selvittämistä koskevat tilanteet.
- Tarve synnyttäneen äidin äitiyden selvittämiselle on yleensä sellaisissa tilanteissa, joissa ulkomailta Suomeen muuttaneiden otaksuttujen vanhempien henkilöllisyyttä tai perhesiteitä osoittavat asiakirjat ovat puutteelliset eikä DVV sen takia ole voinut rekisteröidä synnyttäneen äidin äitiyttä koskevaa perhesuhdetietoa eli äiti-lapsisuhdetta väestötietojärjestelmään.



- Lähtökohtana on, että perheen pitää hankkia tarpeelliset asiakirjat ja niihin mahdollisesti tarvittavat laillistukset ja käännökset VTVPL 19 §:n mukaisesti
 - tällöin erilliselle synnyttäneen äidin äitiyden selvittämiselle ja vahvistamiselle ei ole tarvetta.
- Joskus asiakirjanäytön hankkiminen voi osoittautua kohtuuttoman vaikeaksi esimerkiksi sen vuoksi, että henkilö tai perhe on lähtöisin sellaisesta valtiosta, jossa ei ole kattavaa väestötietojärjestelmää tai jonka väestötietojärjestelmästä ei ole kohtuudella saatavissa tietoja johtuen vallitsevasta yhteiskunnallisesta tilanteesta.
- Lapsen etu on, että hänelle voidaan vahvistaa kaksi vanhempaa mahdollisimman pian hänen syntymänsä jälkeen ja että ulkomailla syntyneiden lasten osalta heidän vanhempiaan koskevat merkinnät voidaan rekisteröidä väestötietojärjestelmään mahdollisimman pian sen jälkeen, kun VTVPL 9 §:ssä tarkoitetut ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin yleiset edellytykset ovat täyttyneet.



Väestötietojärjestelmä nauttii julkista luotettavuutta

- luotettavuutta koskevat edellytykset ovat hyvin korkeat



- Perheille on aiheutunut ongelmia siitä, että perhesuhdetietoja ei ole rekisteröity.
- Vastaava mahdollisuus on ollut myös isyyden vahvistamisissa ja nyt vanhemmuuslain 29.2 §:n soveltamisalaa laajennetaan siten, että myös synnyttävän äidin äitiys voidaan tarvittaessa vahvistaa vanhemmuuden selvittämisen ja oikeusgeneettisen vanhemmuustutkimuksen perusteella.
- Saaminen on mahdotonta (VTVPL 19.3 §) vrt. ei kohtuudella ole saatavissa (vanhemmuuslaki 29.2 §)



DVV:n harkintavalta koskien kohtuuspykälää

- DVV:llä on harkintavaltaa arvioidessaan, milloin voidaan katsoa olevan perheen kannalta kohtuutonta, että DVV edellyttäisi perhettä tai henkilöä hankkimaan lisäselvityksiä.
- Jos asianosaiset kokevat asiakirjojen, laillistusten tai käännösten hankkimisen työlääksi tai kalliiksi, niin kyseessä ei ole kohtuuton edellytys.
- Kohtuuttomuusedellytystä sovelletaan synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisessä vastaavasti kuin vanhemmuuslain 29.2 §:n mukaisessa isyyden selvittämisessä.
- Kohtuuttomuusedellytystä arvioitaessa huomioidaan lainsäädännön tavoitteet, joista yksi on mahdollistaa perhesuhteita koskevien tietojen rekisteröinti väestötietojärjestelmään esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa lapsen syntymää koskeva asiakirjanäyttö on puutteellinen henkilöstä itsestään tai hänen perheestään johtumattomasta syystä.



- Vaikka asiakirjat pitäisi hankkia kolmansista valtioista tai laillistaa kaksivaiheisessa menettelyssä eli silloin, kun kyseessä ei ole toinen EU-valtio tai apostille-yleissopimukseen liittynyt valtio, niin asiakirjojen hankkiminen on lähtökohtaisesti ensisijainen toimintatapa.
- Vaikka asiakirjanäytön hankkiminen maksaisi perheelle esimerkiksi joitakin satoja euroja tai niiden saamisessa kestäisi useampi kuukausi, niin lähtökohtaisesti asiakirjaselvityksen hankkimisen katsotaan olevan perheelle kohtuullista. Aikaa arvioitaessa ratkaisevaa, kestääkö asiakirjojen hankkiminen pitkään henkilöstä itsestään johtumattomasta syystä.
- Kohtuuttomuutta arvioitaessa voidaan huomioda muun muassa perheen esittämä selvitys siitä, mitä toimenpiteitä viranomaiset maassa, josta asiakirjoja yritetään hankkia, ovat perheeltä edellyttäneet asiakirjojen hankkimiseksi ja mitä toimenpiteitä perhe on jo tehnyt saadakseen asiakirjat hankituksi.

→ Kohtuuspykälä ei ole tarkoitettu ohituskaistaksi, vaan lähtökohtana on, että perheen pitää hankkia tarpeelliset asiakirjat ja niihin mahdollisesti tarvittavat laillistukset ja käännökset, jos se on kohtuudella mahdollista.



Kun asiakas haluaa varata ajan lastenvalvojalle vanhemmuuden selvittämistä varten ja kertoo, että hänen perhesuhteitaan tai siviilisäätään osoittavat asiakirjat ovat puutteelliset:

Ennen kuin lastenvalvoja ottaa vanhemmuusasian selvitettäväkseen, hänen kannattaa kysyä asiakkaalta muun muassa:

- ✓ *Oletko pyytänyt DVV:tä rekisteröimään perhesuhteen tai siviilisäädyn (äiti-lapsisuhde, siviilisäätö, avioliitto)?*
- ✓ *Onko DVV pyytänyt täydennystä?*
- ✓ *Oletko saanut DVV:ltä päätöksen?*
 - Jos asiakas ei ole pyytänyt perhesuhteen tai siviilisäädyn rekisteröimistä, hänet tulee ohjata olemaan yhteydessä DVV:n kansainvälisiin asioihin rekisteröimisasian vireille laittamiseksi.
 - Puh. 0295 536 320 (ma–pe 9–15), international@dvv.fi
 - Mikäli lastenvalvojalle jää kysyttävää, aina voi ensin olla yhteydessä vanhemmuus@dvv.fi.



Mahdollisia tilanteita

- Jos asiakas on tullut alaikäisenä Suomeen ja asunut sen jälkeen Suomessa, niin hänen kannattaa tehdä DVV:lle pyyntö siviilisäädyn merkitsemisestä, niin asia tutkitaan ja ratkaistaan.
- Jos asiakas/perhe on saanut kv-suojelua tai toissijaista suojelua, siviilisäädyn/perhesuhdetiedon rekisteröimispyyntö tutkitaan ja ratkaistaan Migrin ja DVV:n tietojen perusteella.
- Vaikka asiakas olisi saanut DVV:ltä esim. hetun, niin asiakkaan pitää erikseen pyytää siviilisäädyn/perhesuhteen rekisteröimistä eri lomakkeella.
 - Mikäli hetullisella ja mahdollisesti kotikunnallisellakaan asiakkaalla ei ole siviilisäätyä/perhesuhdetta vtj:ssä, niin se ei aina tarkoita sitä, että perhesuhdetta ei ole mahdollista saada rekisteröityä, koska saattaa olla, että pyyntöä siviilisäädyn/perhesuhteen rekisteröimiseksi ei ole tehty.



- Kv-suojelua tai toissijaista suojelua saaneita ei vaadita hankkimaan asiakirjanäyttöä, jotta heidän turvallisuutensa ei vaarannu.
 - Jos lapsi kuitenkin on syntynyt tai avioliitto on solmittu eri maassa kuin minkä maan osalta henkilö on saanut kv-suojelua tai toissijaista suojelua, estettä asiakirjojen hankkimiselle ei yleensä ole.
 - Huomioitava, että tilapäinen suojelu eri asia, tällöin asiakirjojen hankkiminen voi olla mahdollista.

Ulkomaille matkustaminen

- Jos asiakas kertoo, että hän ei pysty matkustamaan ulkomaille hankkimaan asiakirjoja, häntä kannattaa muistuttaa, että yleensä asiakirjojen saamiseksi ei ole tarpeen matkustaa, vaan ne on mahdollista hankkia joko itse asioimalla postin, puhelimen tai sähköpostin välityksellä tai vaihtoehtoisesti asiamiehen avustuksella.
- Asiakkaiden kannattaa tiedustella esim. oman maansa edustustosta, mihin viranomaiseen hän voi olla yhteydessä hankkiakseen asiakirjat.



Avioliitto, jonka rekisteröinnin myötä lapsi olisi aviolapsi

- Yleensä matkustaminen ei ole tarpeen avioliittoasiakirjojen saamiseksi.
- Valtakirja- tai esim. Skype-avioliitot eivät ole Suomessa sallittuja eli sellaisia ei ole mahdollista rekisteröidä vtj:lle. Joissakin tapauksissa kyse voi olla ollut vain uskonnollisesta seremoniasta, minkä johdosta avioliitto ei ole rekisteröitävissä.

Siviilisäätytodistus

- Yleensä matkustaminen ei ole tarpeen siviilisäätytodistuksen saamiseksi
- Vanhemmuusasioihin siviilisäätytodistukseksi kelpaa myös edustuston antama todistus (eivät kelpaa vtj:lle, jos kyseessä ei ole EU:n yleinen asiakirja, joita edustustokin voi antaa)
- DVV:n pitää saada nähtäväksi alkuperäinen siviilisäätytodistus tai lastenvalvojan oikeaksi todistama kopio. Koska siviilisäätytodistuksella voi mahdollisesti saada myös vtj-merkinnän, todistus on hyvä toimittaa DVV:lle alkuperäisenä.
- Jos synnyttänyt äiti on siviilisäätytodistuksen mukaan leski tai eronnut ja todistus on annettu lapsen syntymän jälkeen, todistuksessa tulee olla päivä, jolloin henkilö on jäänyt leskeksi tai eronnut, jotta pystytään varmistumaan, että lapsi ei ole syntynyt avioliiton aikana.



Henkilöllisyystodistuksista

- Vanhemmuuslain 29.2 §:ää ei voi soveltaa, jos henkilö ei vain periaatesyistä halua hankkia voimassa olevaa henkilöllisyystodistusta.
- Oleskelulupakortti ei ole hyväksyttävä henkilöllisyystodistus.
- Vastaanottokeskuksen asiakaskortti ei ole hyväksyttävä henkilöllisyystodistus. Vaikka henkilöllä olisi vastaanottokeskuksen asiakaskortti, se ei välttämättä tarkoita sitä, että hänellä ei voisi olla voimassa olevaa henkilöllisyystodistusta tai ettei hänen voisi olla kohtuudella mahdollista hankkia sellaista.
- Tavalliset passit aina välillä sekoittuvat ulkomaan viranomaisen myöntämään muukalaispassiin tai pakolaisen matkustusasiakirjaan, kannattaa tarkistaa, ettei passiksi luullussa asiakirjassa ole jollain tavalla merkintää siitä, että kyseessä on ”alien passport” tai ”refugee travel document”.
- Jos jollain asianosaisista ei ole henkilötunnusta, muistakaa lähettää DVV:lle kopio henkilöllisyystodistuksesta vanhemmuusasiakirjojen mukana, myös silloin, vaikka kyseessä ei olisi hyväksyttävä henkilöllisyystodistus.
- Asiakkaalta kannattaa tarvittaessa kysyä, miksi hänen ei ole kohtuudella mahdollista hankkia voimassa olevaa henkilöllisyystodistusta ja mahdollisesti miten hän on sellaista yrittänyt hankkia.



Kiitos!





DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO

dvv.fi

